

הושע פרק ב' – נבואה קדומה¹

בפרק ב' בהושע מתואר, לראשונה בנבואה,² הקשר בין ה' ובין ישראל כקשר אהבה בין איש לאשה – קשר אשר נטמא לחלוטין בגלל הזנות של האשה שהלכה אחרי פולחן הבעל, במקום עבודת ה'. עבודת הבעל מתוארת כאן בצבעיה המלאים, בתיאור חי של פולחן כנעני, שאין כמותו בכל המקרא – בדרך כלל המקרא נשמר מלתאר זנות פולחנית, ופולחן אלילי בכלל,³ משום שחלק מביעור האלילות הוא הרחקה גם מתיאורים. יוצא מכלל זה התיאור החי והמפורט של מצרים הפרעונית במפגשי משה מול פרעה, ובמכות מצרים, וגם שם התיאור המקראי מסתיר יותר ממה שהוא מגלה.⁴

התיאור המפורט בהושע פרק ב' מזכיר בסגנונו את האפוס הפניקי שנמצא באוגרית,⁵ אלא שהנביא ניצב כמובן בצד ההפוך, ותוקף בחריפות את תועבות הזנות והמיניות שבפולחן הבעל.

והנה בספר מלכים⁶ מסופר בפירוט רב איך מרד יהוא בן נמשי, בשליחות הנבואה של אלישע ותלמידו ובשלטונו של בית עמרי/אחאב, הרג אישית את יהורם בן אחאב, והורה להשליך את איזבל מן החלון; בהמשך חיסל את כל בית המלוכה, ואפילו את בני הברית מיהודה; לאחר מכן מסופר איך השמיד את פולחן הבעל מישראל

בהטעיה של טקס עבודת בעל פומבית והמונית, כשיהוא עצמו ויהונדב בן רכב שימשו כעדים; שמונים איש היכו והרגו את כל עובדי הבעל, הרסו ושרפו את מצבות הבעל, והפכו את המקום "למחראות" (קרי: 'למוצאות', מלשון צואה) – והסיכום:

"וַיִּשְׂמַד יְהוָה אֶת הַבַּעַל מִיִּשְׂרָאֵל:"

(מלכים-ב' י' יח-כח).

בית יהוא, שמלך בשומרון כמאה שנה, אמנם לא סר מחטאי ירבעם בן נבט,⁷ "וְגַם הָאֲשֵׁרָה עִמָּדָה בְּשֹׁמְרוֹן",⁸ אבל פולחן הבעל שהביאה איזבל מצידון לבית אחאב ולשומרון, לא שוקם עוד.

לא רק שאין במקרא שום עדות על הקמה מחודשת של בית הבעל בשומרון, אלא שההדגשה החוזרת על עגלי הזהב ועל חטאי ירבעם מוכיחה, שהם אמנם לא עבדו את הבעל, אלא עבדו את ה' א-לוהי ישראל,⁹ אף כי באותה דרך רעה, שהחלה בחטא העגל במדבר, ונמשכה ביתר שאת בממלכת ישראל, מאז ימי ירבעם בן נבט.

בימי הנביא הושע – סוף ימי ירבעם בן יואש בשומרון – כבר עברו קרוב למאה שנה מאז השמדת בית הבעל וחיסול בית אחאב, ומה טעם יש לנביא לעמוד ולתאר את זנוני איזבל, ואת פולחן הבעל שהיא הנהיגה בשומרון, אחרי שעברו כמאה שנה??

אל מול שירה אלילית זו נאמר בהושע (ב', יט – כ; כג – כה) – "וְהִסְרִיתִי אֶת שְׁמוֹת הַבַּעֲלִים מִפִּיָּהּ, וְלֹא יִזְכְּרוּ עוֹד בְּשֵׁמָם; וְכִרְתִּי לָהֶם בְּרִית בְּיּוֹם הַהוּא עִם חַיֵּת הַשָּׂדֶה ... וְקִשְׁתָּ וְחָרַב וּמִלְחָמָה אֲשַׁבֵּר מִן הָאָרֶץ, וְהִשְׁכַּבְתִּים לְבָטָח; ... וְהָיָה בְּיוֹם הַהוּא אֲעַנְהָ נָאִם ה', אֲעַנְהָ אֶת הַשָּׁמַיִם וְהֵם יַעֲנֵנוּ אֶת הָאָרֶץ...". כלומר, ה' לבדו ישבור מלחמה ויביא שפע יבולים בשדות, ונגד האלילה 'ענת', מכוון הפועל החוזר בשם ה': "אֲעַנְהָ".

6 מלכים-ב, פרקים ט' ו-י'.

7 שם כט', לא; י"ג, ג, ו; י"ג, יא; י"ד, כד.

8 שם י"ג ו.

9 ר' יהודה הלוי (ספר הכוזרי, מאמר א', צז) טען, שעובדי העגל עבדו לה' בדרך לא טובה – פסלי אלילים שנמצאו ניצבים על גבי פר או עגל מוכיחים, שהעגל היה בסיס לבלתי נראה הניצב עליו (אחד כזה מוצג במוזיאון ארצות המקרא בירושלים).

1 הרעיון הועלה ונידון על ידי י' קויפמן, אלא שהוא הרחיב אותו על שלושת הפרקים הראשונים בהושע, וזה אילץ אותו להציע גרסה אחרת בפרק א', וסתם את ההבנה של פרק ג', ושל הדרמה הגדולה; ראו דיון מפורט להלן.

2 להלן יוסבר החידוש, בהרחבה.

3 להוציא תיאור לועג לפולחן האלילי, כסיפור אליהו בהר הכרמל (מלכים-א י"ח), וכדוגמת הלעג לסגידה לבול עץ, שעל חציו אפו ובישלו (ישעיהו מ"ד).

4 מי שאיננו יודע דבר על אל השמש המצרי, לא יבין את סוף המכות (ברד – ארבה – חושך – בכורות בחצי הלילה), ואת העימות 'הדתי' מול פרעה, שאמר – "יְהִי כֵן ה' עִמָּכֶם ... רְאוּ כִי רָעָה נִגַּד פְּנִיכֶם:" (שמות י', ז).

5 'אוגרית', עיר כנענית-פניקית על החוף בצפון-מערב סוריה של היום. בתל נמצאו עלילות כנעניות כתובות בסיפורים ובשירים. בקטע מפורסם משדל בעל את ענת (=אלת המלחמה הכנענית-פניקית) להפסיק מלחמה, ולהרבות 'אהבה בקרב שדות' (האלה ענת, תרגומו של מ"ד קאסוטו, עמ' 66).

הקושי הגדול ביותר בשיטת קויפמן הוא באותו פסוק מרכזי בפרק א', שעליו הוא הסתמך –

”כי עוד מעט ופקדתי את דמי יזרעאל על בית יהוא והשבתי ממלכות בית ישראל:”

(הושע א', ד)

קויפמן הציע 'גרסה' אחרת מדעתו,¹⁴ וקרא כאן 'בית יהורם'; בכך הוא העביר את הפסוק ואת הפרק כמאה שנה לאחור.

אולם בחיסול בית אחאב לא הושבתה ממלכת ישראל, אלא קם בית יהוא, ששלט בשומרון כמאה שנה, כפליים מבית אחאב. לעומת זה, בנפילת בית יהוא, אכן קרסה ממלכת ישראל בתוך דור אחד.

חשוב לציין כי לא היה מעולם 'בית יהורם'. יהורם לא ייסד שושלת, ולא היה מלך חשוב שה'בית' יקרא על שמו, בשונה מאבותיו החשובים עמרי¹⁵ ואחאב; "בית אחאב" נזכר במקרא כמה פעמים, אבל בשום מקום אין 'בית יהורם'.

גם תרגום השבעים הקדום שינה כאן את גרסת המסורה,¹⁶ ותרגם 'בית יהודה', אך בצדק טען קויפמן עצמו נגד 'גרסה' זו, שאין כל סיבה לפקוד את דמי יזרעאל על בית יהודה, ודווקא כדי להשבית את ממלכת ישראל.

הנבואה הקדומה – רק פרק ב'

יחזקאל קויפמן הבין היטב את הקשיים הטמונים בהצעתו להקדים את שלושת הפרקים הראשונים בהושע, ולכן הוא חזר אל הנקודה העיקרית שהובילה אותו לרעיון של נבואה קדומה, ואלו דבריו¹⁷ –

כל מי שהיה קשור לבית יהוא ידע כי יהוא ובניו הם אשר השמידו את הבעל מישראל, על פי שליחות הנבואה, ובזה זכו למלוך בשומרון ארבעה דורות –

”ויאמר ה' אל יהוא יען אשר הטיבת לעשות הישר בעיני, ככל אשר בלבבי עשית לבית אחאב – בני רבעים ישובו לך על פסא ישראל”

(מלכים-ב' י', ל)

מכאן המסקנה – הנבואה הזאת באמת נאמרה כמאה שנה לפני הושע, נגד ממלכת ישראל אשר זנתה אחרי הבעל בימי אחאב ואיזבל, המלכה שבאה מצידון; הושע השתמש בנבואה הקדומה (=פרק ב'), שככל הנראה, הייתה ידועה ומוכרת.

אך איזו סיבה יכולה לגרום לכך, שנביא יעלה מחדש כעבור כמאה שנה, את זנות הבעל הממלכתית אשר ”זנתה אמם הבישה הורתם כי אמרה אלכה אחרי מאהבי נתני לחמי ומימי צמרי ופשתי שמני וסקויי”¹⁰, עד כדי ”ריבו באמכם ריבו כי היא לא אשתי ואזכי לא אישה ותסר זנוניה מפניה ונאפוניה מבין שדיה:”¹¹

מתי נאמר פרק א' בהושע?

פרופ' יחזקאל קויפמן,¹² הגיע למסקנה מרחיקת לכת – כל שלושת הפרקים הראשונים בהושע, על סגנונם החרגי והייחודי, שייכים לנביא קדום, שהתנבא על ממלכת ישראל בימי בית אחאב, כמאה שנה לפני הושע בן בארי.¹³

מסקנה זו באה לפתור את השאלה שהצגנו, אבל אותה השאלה חוזרת בצורה הפוכה – מדוע צירפו את פרקי הנביא הקדום לנבואות הושע, למרות הסגנון השונה כל כך, והפער הגדול של כמאה שנה?

15 'ארץ בית עמרי' נקרא שמה של ממלכת ישראל בפי האשורים אפילו בימי בית יהוא, שחיסל את משפחת עמרי/אחאב כולה; ראו מ' כוגן, אסופת כתובות היסטוריות מאשור ובבל (ירושלים תשס"ד), עמ' 16, 25, 18.

16 כפי שמצוי בתרגום השבעים במקרים רבים, ולא מתוך מסורת אלא מסברות.

17 'קויפמן, תולדות האמונה הישראלית, כרך ג' עמ' 95.

10 הושע ב', ז.

11 שם, ד.

12 תולדות האמונה הישראלית, כרך ג', עמ' 93-107.

13 עיינו בשיעור הראשון במודל העליות והירידות של ממלכות יהודה וישראל בימי בית ראשון.

14 'תיקוני' נוסח מבטאים יאוש מהבנת המקרא כמות שנמסר לנו, וניסיון להמציא מתוך סברות והשערות, 'תנ"ך' בנוסח חלופי, כדי להבין – לא את המקרא – אלא את ההמצאה 'שלנו'.

הנביא הושע בן בארי, מימי ירבעם בן יואש, הכיר נבואה קדומה מימי בית אחאב, נגד הזנות הפולחנית של עבודת הבעל ותוצאותיה החמורות, והוא הביא אותה בתוך נבואתו לדורו. קרוב לוודאי, שגם רבים בשומרון הכירו את הנבואה הקדומה הזאת, והזדהו עם מגמתה, מפני שהם ראו את עצמם ב'צד הנכון', היינו, בצד של יהוא משמיד הבעל מישראל, המהפכן שהסיר את התועבה וטיהר את הממלכה; יקירי שומרון מזמן הושע, האליטות של בית יהוא, ראו את עצמם כ'פירות המהפכה', ולא החמיצו הזדמנות להתענג על נבואות האמת הקשות מן הדור הקודם.¹⁹

כאן בדיוק נעוצה התשובה לשאלה ששאלנו – מה לנביא הושע מימי ירבעם בן יואש, ולנבואה קדומה לו בכמאה שנה – הנביא מזכיר את הנבואה ההיא, דווקא כדי לתקוף את שומעיו המדושנים ולצעוק באוזניהם, שהם לא יותר טובים משנואי נפשם – הם היו כה מאוהבים בנבואות ובסיפורים נגד תועבות בית אחאב, עד שלא היו מסוגלים לבקר את עצמם ולראות, שהם מסואבים ומושחתים לא פחות מבית אחאב הזכור לשמצה.

מי זו "אשת זנונים" ? מדוע עוד אשה מנאפת ?

את מטרתו העיקרית של הנביא,²⁰ קל להוכיח מפרטי המשל הנבואי בפרק א', ובעיקר מהאשה המנאפת השנייה בפרק ג'. כדי להבין נשאל –

- מי זו "אשת זנונים" במושגים של שומרון? – מי הם ילדיה, ילדי הזנונים?
- מדוע נדרש הנביא לקחת את אשת הזנונים?
- מדוע הנביא נדרש לקחת עוד אשה כזאת?

לא היה בשומרון אחד שלא ידע כי "אשת זנונים" היא איזבל הצידונית, אשת אחאב אשר ניהלה אותו ביד

והנה, אפשר כמובן לטעון ... שבכל אחד משני חלקי הספר (הושע פרקים א'-ג' / ד' – ו'), משתקף הלך רוחו של הנביא בתקופת חיים אחרת. וכן אפשר לומר ... שפרקים א'-ג' הם מן הספרות הנבואית הסיפורית,¹⁸ ופרקים ד' – ו' הם דברי חזון בלבד. אולם יש דבר אחד, שאינו יכול להתבאר בדרך זו, והוא, הזכרת עבודת הבעל. בפרקים א' – ג' חטא הבעל הוא, כאמור, חטא ההווה, ואילו מספר מלכים ידוע לנו שיהוא השמיד את הבעל מישראל, ושעבודת הבעל לא נתחדשה עוד בימי שום מלך. עמוס, ישעיהו, מיכה, אינם מזכירים את עבודת הבעל כלל; בהושע ד' – "ג היא נזכרה כחטא של העבר בלבד. מעובדה זו נובעת בהכרח המסקנה, ששני חלקי ספר הושע נוצרו בתקופות שונות ... כי איך אפשר שנביא שניבא בימי ירבעם בן יואש יוכיח את ישראל על עבודת בעל פומבית, על חגי בעל הנחגגים בקהל חוגגים בעדי נזמים וְחִלָּה (=תכשיט בטון, הושע ב', טו)?

בקריאה מדויקת נבחין כי התיאור של עבודת הבעל וחגי הבעל נמצא רק בפרק ב' – אילו היה מצמצם קויפמן את הרעיון המבריק שלו על נבואה קדומה, לפרק ב', לא היה 'נאלץ' ל'תקן' את הנוסח, ולהמציא פסוק חסר שחר על 'בית יהורם', שגם סותר את ההמשך הנכון על שבירת הממלכה אחרי "בית יהוא". יתר על כן, קויפמן החזיק בידו את מפתח הזהב לפתרון חידות הושע, אבל לא הצליח לפתוח בעזרתו מפני שראה את שלושת הפרקים הראשונים כיחידה אחת, ולא ראה את המורכבות בתוכה. כאן מתחיל החידוש הפרשני שלנו, משולב ברקע ההיסטורי.

מדוע השתמש הושע בנבואה הקדומה?

19 כמו מהפכנים קומוניסטים ותיקים שלא חדלו מלספר את סיפורי המהפכה נגד הריאקציה המושחתת של שלטון הצאר ברוסיה, ומעשיהם היו נוראים עוד יותר.

20 עיין בהרחבה בשיעור הקודם.

18 כמו פרקי ישעיהו וחזקיהו בספר מלכים (מלכים-ב פרקים י"ח עד כ'), ובמקביל בישעיהו (פרקים ל"ו עד ל"ט).

כפרי המהפכה, לא יותר טוב מבית אחאב שאותו חיסל וסילק.

רמה, והנהיגה את פולחן הבעל בשומרון. כאשר הרים יהוא את ידו להרוג את המלך יהורם בן אחאב ביזרעאל, הוא קרא –

”... עד זנוני איזבל אמה, וכשפיה הרבים”

(מלכים-ב ט' כב)

מה הם "דמי יזרעאל" ?

כאן אנו באים לשאלה הקשה (שהובילה לשינויי 'גרסה' בפסוק הזה²⁶) – הלוא את דמי יזרעאל (=נבות ובניו) היה צריך לפקוד על בית אחאב, ולא על בית יהוא?
וכי לא כך נאמר בפי אליהו הנביא לאחאב:

”פה אומר ה', במקום אשר לקקו הכלבים את דם נבות (=היזרעאלי) ילקו הכלבים את דמדך גם אתה:”

(מלכים-א כ"א, יט)

הלוא חזר תלמיד אלישע, שמשח את יהוא על נבואה זו.²⁷ יהוא בעצמו חזר על דברי הנבואה בהשליכו את יהורם בן אחאב, אחר שהרגו, בחלקת נבות היזרעאלי-

”אם לא את דמי נבות ואת דמי בניו ראיתי אמש

נאם ה',

ושלמתי לך בחלקה הזאת נאם ה'...”

(מלכים-ב ט', כו);

דווקא קביעה ברורה זו מחייבת לשוב ולשאל ביתר שאת – מה אשמתו של יהוא בדמי יזרעאל? – הלוא הדמים ששפך מבית אחאב במהפכה שלו, היו על פי הנבואה?

יונתן בן עוזיאל בתרגומו לפסוק ד מפרק א' בהושע, ובעקבותיו רש"י ורד"ק, השיבו לשאלה זו בחידוש מרעיש מעומק הנבואה – ”דמי יזרעאל” הם באמת הדמים ששפך יהוא במהפכה נגד בית אחאב, אף על פי שעשה זאת על פי הנבואה בגלל תועבות אחאב ואיזבל, אלא שבית יהוא שקע גם הוא בתועבות משלו, גם

כל אדם בשומרון ידע לספר זאת לבניו, כל ימי בית יהוא.

לאחאב ואיזבל היו שני בנים ובת – יהורם ואחזיה, ועתליה – יהורם נהרג ביזרעאל בגלל דמי נבות היזרעאלי ובניו – אחזיה שלח שליחים לדרוש באלילי עקרון עקב פציעתו²¹ – והגדילה לעשות זוועות, עתליה אחותם, אשר נישאה לבית דוד²² בנישואים פוליטיים (כמנהג התקופה), ובשעת משבר חיסלה באכזריות מטורפת את ”כל זרע הממלכה”,²³ כלומר, את כל מי שיכול לעלות ולשבת על כסא דוד; לבסוף חוסלה בעצמה במרד יהוידע הכהן.²⁴

כל אחד בשומרון הבין וזיהה מיד את איזבל ”אשת הזנונים”, וכך בדיוק הבינו וזיהו כולם גם את בנה ”יזרעאל” שנהרג ביזרעאל, את בנה ”לא עמי” ששלח לשאול באלילי עקרון הנכרית, ואת הבת ”לא רחמה” היא עתליה הרוצחת האכזרית, שלא ריחמה על איש, עד שהוצאה להורג בדומה לאיזבל אמה.²⁵

בדיוק מסיבה זו, בחר הנביא הושע להטיח בפני שומעיו את הדברים המזעזעים אותם כל כך –

”פי עוד מעט ופקדתי את דמי יזרעאל על בית

יהוא והשפתי ממלכות בית ישראל:”

(הושע א', ד)

אתם גרועים ממש כמו הרשעים ההם, ואף גרועים מהם' – ה' יפקוד גם את הדמים ששפך יהוא ביזרעאל, בהשראת הנביאים דאז, כי בית יהוא הרואה את עצמו

23 שם י"א, א.

24 שם י"א, יג – טז.

25 שם ט', לב-לג / י"א, יד-טז.

26 עיין בשיעור הקודם.

27 מלכים-ב ט', ז – י.

21 מלכים-ב פרק א'.

22 שם ח' יח, כו – כז.

טובים וראויים למלכות מחבורת הזנונים, שנגדם קמו, ולפיכך תיחשב המהפכה במבט לאחור, כשפך דם נקי !

התגובה הצפויה לפרובוקציה כזאת, מוכרחה להיות זעזוע –

'איך הוא מעז להשוות' [את יהוא לאחאב] ??

אכן, זו בדיוק מטרת הנבואה המזעזעת הזאת ! –

'אתם לא יותר טובים' !

לשם כך גם הובאה הנבואה הקדומה על בית אחאב. להלן נראה שזהו גם הסוד של שתי הנשים – "אשת זנונים" מתוארת בדיוק כאיזבל (פרק א'), והתיאור מחוזק על ידי הנבואה הקדומה (פרק ב'); החברה הישראלית של דור הנביא, היא האשה המנאפת השנייה (זו של פרק ג'); אחריה תבוא תקופה ארוכה בלא שום צורה של שלטון בישראל –

" כִּי יָמִים רַבִּים יָשְׁבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל,

אִין מֶלֶךְ וְאִין שָׂר,

וְאִין זָבַח וְאִין מִצְבָּה, וְאִין אֶפֶוד וְתַרְפִּים;³⁰

(הושע ג', ד)

אז יבוא פרק ד' ויתאר את המצב המוסרי והדתי בימי ירבעם בן יואש,³¹ ויסביר מדוע כל זה מוביל לא למהפכה נוספת, אלא להתמוטטות גמורה.

הנבואה הקדומה (פרק ב') חוזרת מאה שנה לאחור, לימי בית אחאב, ואילו פרק ד' מתאר את ימי הושע בתחילת נבואתו. כל אחד מהם צמוד לפרק משל – "אשת זנונים" וילדיה (פרק א') באו להטיח בפני הנהגת שומרון את "דמי זרעאל" ואת ההשחתה שלהם כאילו היו שווים לבית אחאב, ואילו "אשה אֶהְבֶּת רַע וּמְנַאֲפֶת" (פרק ג') היא הנהגת שומרון בימי הנביא.

בחטאי העגלים וגם באשמת שומרון, ולכן אמר הנביא הושע בשם ה' –

"ופקדתי את דמי זרעאל על בית יהוא" – "אני [ה'] חושב עליהם [את] דמי בית אחאב כדם נקי."

(לשון רש"י להושע א', ד)

רד"ק גם הוסיף ראייה לפקידה כזאת מנבואת יהוא בן חנני [הנביא] על בית בעשא בדבר ה', על שהלך בחטאות ירבעם בן נבט אחרי שהרג את כל בית ירבעם, וה' פקד עליו את "כָּל הָרְעָה אֲשֶׁר עָשָׂה ... לְהִיטֵב כְּבִית יִרְבְּעָם וְעַל אֲשֶׁר הִכָּה אֹתוֹ"²⁸ – אחרי שהלך בעשא בדרך הרעה של ירבעם, הפך דם המהפכה לדם נקי!

מלכי בית יהוא לא לקחו בחשבון את נבואת יהוא בן חנני (שקדם להם כ-50 שנה לפחות), ולפיה "דמי זרעאל" (במהפכת יהוא) תלויים ועומדים מעל ראשם, ועלולים להיחשב בנבואת הדורות הבאים כדם נקי, בגלל חטאיהם ושחיתותם שלהם.

ההעזה הגדולה בפירוש הזה היא ברעיון, שגם מי שפעל מכוח הנבואה ונאמר לו "כָּל אֲשֶׁר בְּלִבִּי עָשִׂיתָ לְבֵית אַחְזָב",²⁹ אף הובטחו לו בני רביעים על כס מלכות ישראל – יכולה הנבואה להופיע שוב במבט לאחור, ולפסוק, שכל אותה מהפכה נגד בית אחאב תיחשב שפיכות דמים נוראה של דמי נקיים, מפני שיהוא ובניו בעצמם לא היו נקיים מחטאים דומים.

רטרוספקטיבה נבואית כזאת יש בה כדי לערער את הביטחון העצמי של ההולך אחרי הנביאים למעשים מרחיקי לכת. די יהיה בסטייה עתידית (גם של צאצאים), כדי לשלול מהקנאים לשם ה' את הלגיטימציה הנבואית והמוסרית. דווקא קנאים נבדקים בשבע עיניים, וגם במבט לאחור – האם הייתה להם זכות מוסרית לקנא קנאת ה' !? ייתכן, שהנבואה תפסוק לבסוף, שהקנאים (= יהוא ובניו), לא היו יותר

28 מלכים-א ט"ז, ז.

29 מלכים-ב י', ל.

30 באפוד ותַרְפִּים היו רגילים 'לשאול' בה'; נבואת הושע מקבילה לדברי שמואל אל שאול, כשה' מאס את מלכותו – "הַחֶפֶץ לָהּ בְּעֵלֹת

וְזָבָחִים כְּשֶׁמֶע בְּקוֹל ה' ... כִּי חֲטָאתָ קָסָם – מְרִי, וְאִין וְתַרְפִּים – הַפְּצָר; יַעֲן מְאֻסָּת אֶת דְּבַר ה' – וְיִמְאָסֶד מִמֶּלֶךְ" (שמואל-א ט"ו, כב – כג).

31 אין חולק על כך, שפרק ד' משקף את ימי ירבעם בן יואש – אשור לא נזכרת; הפולחן העממי מתנהל בכל מקום, וניכר השפע הכלכלי; ההשחתה היא בחברה בכללה, ואיננה ממוקדת בבית המלוכה, שלא נזכר.

• •
• כל הזכויות שמורות לשיבת הר עציון ולרב יואל בן-גון •
• עורך: אלישע אורון, תשע"ז •
• •
• בית המדרש הוירטואלי שליד ישיבת הר עציון •
• <http://www.etzion.org.il/vbm> האתר בעברית: •
• <http://www.vbm-torah.org> האתר באנגלית: •
• משרדי בית המדרש הוירטואלי: 02-9937300 שלוחה 5 •
• דואל: office@etzion.org.il •
• •